

S I B A
Š A K I B

Hiljadu puta
SREĆA

Prevela s italijanskog
Olivera Miok

■ Laguna ■

Naslov originala

Siba Shakib

MILLE VOLTE GIOIA

Mille volte Gioia, Siba Shakib © 2023 FullDay Srl, Milano
Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

Zan, Zendegi, Azadi
Žena, Život, Sloboda

*Podeljena sreća je
udvostručena sreća.
Podeljeni bol je
prepolovljeni bol.*

Za Tareka i Julijana,
Arijana i Omida,
za Rolanda

Prvi deo
DETINJSTVO

1.

Kabul, 1996.

„Šadi, gde si?“

„Tu sam, u dvorištu. Pravim nove figurice od gline za Pedara.“

„Dođi, i ja imam nešto novo da ti pokažem.“

Šadi briše o suknju ruke prljave od gline, pa trči prema kućerku. Izuva papuče na verandi i utrčava kroz otvorena staklena vrata. U sobi Mâdar leži na pamučnom dušek u stavljenom direktno na zemlju, a ruke su joj položene na stomak.

Šadi čeka da joj se oči priviknu na mrak, pa doskakuće do dušeka i strovali se pored nje.

„Operi ruke“, kaže Mâdar. Zatim se podiže i seda, vezuje veo iza glave i naslanja se na obloženi zid. Izgleda umorno, lice joj je obliveno znojem, ali se smeši.

„Šta ti je to u naručju?“

„Prvo operi ruke.“

Po tonu majčinog glasa Šadi shvata da nema svrhe da se opire. Ponovo istrčava napolje: u uglu verande nalazi se lavor sa čistom vodom koju je Pedar u zoru izvukao ručnom pumpom iz bunara u dvorištu.

Uranja ruke u vodu i gleda kako glina klizi sa prstiju i taloži se na dnu kace. Uskoro će nastaviti da se igra, da pravi figurice, i opet će se isprljati, ali sada poslušno pere ruke, pa ponovo utrčava u kuću.

„Dođi“, šapuće joj Mâdar dok joj pravi mesto na dušek u nežno joj spušta u naručje zamotuljak. „Čvrsto ga drži.“

Šadi ga obuhvata rukama. Teži je nego što je mislila. Topao je i mekan, a mirisom pomalo podseća na jare koje je izašlo iz velike kože.

„Hoćeš li da mi pokloniš jare?“, tiho šapuće devojčica, po uzoru na majku.

„Vidi ovo“, odgovara Mâdar dok pomera kraj ćebeta.

Šadi se strese. Nije u pitanju jare nego beba!

„Je li to bilo u stomaku? Zašto me nisi zvala? Htela sam da vidim kako izlazi napolje.“

Mâdar nežno gleda kćer dok joj objašnjava: „Ovo je tvoja sestra. Treba da je voliš.“

„Volim je!“, ozbiljno uzvikuje devojčica.

Novoj sestri pak šapuće: „Konačno si stigla. Toliko dugo sam te čekala. Volim te mnogo, mnogo. Volim te kao čitav svet.“

„Odlično“, kaže joj mama. „Tako ćemo je zvati, *Džahan*, svet.“

„Moja mala Džahan“, šapće Šadi.

Mâdar miluje mekane crne lokne svoje kćerke, jedva nešto duže od zamotuljka koji drži u naručju. „Moja velika devojčica.“

Šadi stiska uz sebe sestru i ljubi je u lice, ali se zatim iznenada zaustavlja. „Gde su joj ruke i noge?“

„Tu su, zamotane u ćebe i u čaršav.“

„Hoću da ih vidim.“

„Šadi, ne budi šašava, znaš kako izgledaju bebe.“

„A šta ako joj je mina raznela noge i ruke? Hoću da vidim“, nastavlja drhtavim glasom.

Međutim, kada Mâdar skloni vuneno ćebe, ugleda samo još jedan pokrivač, vezan trakom širine ruke koju je majka istkala

tokom zimskih večeri. Šadi se prestravljeno zagleda u glavu male Džahan, koja poput glave crva izviruje iz šarenog zamotuljka.

„Sve je u redu“, umiruje je mama dok odvezuje traku i odvija tanko belo platno, u koje je devojčica umotana, sve dok ne ostane potpuno gola. Zatim je odlučno uzima i podiže u visini Šadinih očiju, koja konačno može da dobro pogleda pridošlicu. Kretanje bebinih ruku i nogu podseća Šadi na insekta.

„Previše je hladno za bebu, moram da je pokrijem“, kaže Mâdar.

„Nemoj da je uvijek tako čvrsto. Želi da se mrda i da bude slobodna.“

„Dobro. Želi da bude slobodna. Svi želimo da budemo slobodni. Ali sloboda je ponovo stvar prošlosti“, odgovara joj majka i gorko se smeši.

Kćer podiže pogled i upitno se zagleda u nju.

„Slušaj, Šadi“, nastavlja Mâdar. „Živimo u zlim vremenima. Od kada sam se rodila, jedan rat smenjuje drugi. Sada su u našoj zemlji došli na vlast talibani, koji su pretvorili naše živote u pakao. Oni nisu dobri ljudi. Previše si mala da bi shvatila, ali ipak bih da ti objasnim, jer se nikad ne zna šta može da se desi u budućnosti.“

„Znam, čula sam vas“, Šadi tužno odgovara.

„Šta si čula?“

„Rekla si Pedaru da će ga ubiti jer je *mujahed* i jer se borio protiv njih u Kandaharu.“

„Jadno moje dete“, kaže Mâdar i ljubi je u teme. „Ovi prokleti ratovi su nam ukrali detinjstvo, prvo meni pa tebi, i svima su uništili živote.“

Kao da oseća majčinu i sestrinu tugu, mala Džahan briznu u plač. Mâdar grli kćeri, ljulja ih, pa zapeva da bi sebe i njih umirila.

*Male moje voljene
Kada me jednog dana ne bude
Ostaću u sećanju*

*Da srećne uvek budete
I ako me više ne bude
Ostaće moja ljubav
Kao što cvet uvene
Jednog dana neće biti ni mene...*

Čim Džahan zaspi, Mâdar traži od Šadi da joj donese metalnu kutiju koju joj je Pedar poklonio po povratku iz rata.

Devojčica je iznenađena, jer obično ne sme da dira tu kutiju, pa je zato drži čvrsto kao da je blago i pažljivo je nosi prema majci.

Mâdar otvara kutiju, vadi papir i veoma pažljivo ga razvija na zemlji.

„Ovde piše da ova kuća i dvorište pripadaju tvom ocu i da će, posle naše smrti – daće Bog da poživimo – pripasti tebi, a sada, i tvojoj sestri.“

Mâdar pokazuje Šadi ovalni predmet koji liči na dugme sa malom probušenom drškom kroz koju je provučena zihernadla.

„Ovo je moj pečat. Njime i Pedarovim otiskom prsta smo ozvaničili dokument.“

Šadi napregnuto sluša, ali je očigledno da malo toga razume.

„Ništa ne brini“, majka je umiruje. „Kad porasteš, sve će ti biti jasno i sećaćeš se ovog trenutka.“

Zatim Mâdar uradi nešto što Šadi jako voli. Duva u pečat i pritiska ga na devojčicinu ruku, na kojoj ostaje crnkasti trag.

„Sada je red na tebe. Uradi isto na ruci svoje sestre.“ Ponovo duva i gleda kako Šadi pritiska pečat na ručicu male Džahan.

„Sada je zvanično. Ti i tvoja sestra ste mi najvažnije u životu! Ne smeš to nikada zaboraviti, moja voljena Šadi, i zauvek čuvaj sreću koju nosiš u srcu!“

2.

Jesen i zima, proleće i leto dođu i prođu. Mâdar nosi novu bebu u stomaku, koji je već toliko veliki da se Šadi plaši da će eksplodirati svakog trenutka. Osim toga, našla je posao. Ranim jutrom izlazi iz kuće i odlazi da radi u kvartu u kojem žive retke, hrabre strankinje koje su, uprkos talibanima, ostale u gradu da pomažu avganistanskom narodu. Dok mama kuva i sprema kuću jedne od njih, Šadi se brine o kokoškama, muze kozu i ovcu i čuva malu, jednogodišnju Džahan.

Uveče trči u susret Mâdar i uzima joj iz ruke ostatke jela koje je ostavila strankinja, dovoljne da nahrane celu porodicu. Zatim prostire mušemu preko tepiha na verandi, Mâdar pali uljanu lampu i jedu svi zajedno, okupani toplom svetlošću. Mama skida veo, kači ga na drvenu ogradu ofarbanu u zeleno i miluje se po stomaku.

„Dobro nam je“, govori mirno. „Imamo obroke i krov nad glavom. Imam i vas dve lepe devojčice, a treće dete raste u meni.“

Posle večere Šadi ustaje i stavlja sestru u mrežu za ljuljanje okačenu između dve potporne grede na verandi. Istkala ju je Mâdar dok je bila trudna sa njom. Prvo je tu legala sama, a majka ju je ljujljala dok ne zaspi. Sada spavaju zajedno. Šadi

ljulja Džahan tako snažno da malena kliče od sreće, i da bi je umirila, pruža se pored nje. Da li će sa njima spavati i treće dete kada bude izašlo iz maminog stomaka? Možda je došao trenutak da ona spava na zemlji, na pravom dušekju, poput odraslih.

Sledećeg jutra Šadi daje sestri čaj, vodi je napolje da piški, pere joj lice vodom iz lavora, pa je odvlači iza ugla u dvorištu gde tata proizvodi glinene cigle, a ona pravi figurice i minijaturne kuće za igranje. Uči Džahan da hoda i sama jede, da se sama oblači i svlači, da se pere i da kaže šta želi a šta ne.

„Ovo je taliban“, objašnjava joj i stavlja na zemlju glinenog čovečuljka. „Trebalo da se plašimo talibana“, Šadi izgovara reči koje ne razume u potpunosti, ali joj ih je majka toliko puta ponovila da ih je naučila napamet.

„Mrze žene i dopuštaju im da idu ulicom samo u pratnji muškarca, i to samo ako su pokrivene velom od glave do pete.“

Džahan sluša, maše ručicama i smeje se.

„Ništa nije smešno!“, grdi je Šadi. „Tuku žene štapovima i električnim kablovima i hapse ih.“

Kakvo oćajanje. Kako da joj to objasni? Kad i ona sama jedva da razume šta se Mâdar i Pedar došaptavaju, ubeđeni da ona spava. Govore da talibani, naoružani do zuba, petkom odvoze prikolice pune žena na stadion, gde im je inače zabranjen ulaz, i tokom poluvremena ih podvrgavaju nekoj vrsti suđenja, tu pred svima.

Šadi ne zna šta su zgrešile, ne zna šta znači preljuba, šta su prostitutke. Ali je toliko često slušala o njima da joj se te scene pojavljuju pred očima kao da su stvarne. Od straha, te jadnice, potpuno sakrivene burkom, jedva da se drže na nogama. Taliban spušta ledenu cev kalašnjikova na glavu jedne od njih, pokrivenu velom. Ljudi na tribinama bi želeli da napuste stadion, ali su primorani da ostanu. Prst pritiska obarač. Ženina glava odskoče u stranu, telo se omlitavi i pada na zemlju. Na plavetnilu burke iz rupe izbija crveni cvet koji se sve više rascvetava. Taliban odlaže pušku na rame i čeka da mu dovedu sledeću.

Dok pokušava da objasni sve to maloj Džahan, muči je misao: „Šta ako jednog dana talibani zarobe Mâdar i odvezu je na stadion?“

Sledećeg jutra, dok se mama sprema da izađe, obe joj se očajnički kače za noge i mole je da ostane kod kuće. Majka ne zna da su Šadine reči ostale da lebde u vazduhu kao preteći oblaci koje noć nije rasterala.

Kao da rad kod strankinje nije već dovoljno opasan, Mâdar je počela da krišom drži časove komšijskim sinovima i kćerima. Naziva to svojom tajnom školom u kući, *homeschool*, i kaže da je njena dužnost da ih podučava, jer su talibani zatvorili škole i zabranili devojčicama da uče. A pritom i ona sama jedva zna da čita, da piše i da računa, ali to malo što zna prenosi deci. I reči na engleskom koje je naučila u kući strankinje: *tomat, bred, coocobar, potato, rais, gud, hello, lovli fud, gudbai*.

„Da biste postali razumni ljudi“, ponavlja mališanima, koji sklupčani rame uz rame na tepihu uče da pišu svoje ime i još neke reči, kao što je *A-z-a-d-i*: sloboda.

„*Azadi* znači da možemo da radimo i da zaradimo hleb za mamu, tatu i našu braću“, govore deca, dok rukavom brišu sline.

„Ne!“, uzvikuje Mâdar. „Vi ste deca! Ne treba da radite! Sloboda za vas znači da možete da idete u školu i da se igrate. Znači da vam ne otimaju vaše detinjstvo, da vas ne tuku i da ne rizikujete da nagazite na minu. I da se vašim očevima ne sudi samo zato što ne puštaju brađu. Sloboda je kada žene i devojke mogu da hodaju ulicom bez pratnje muškarca...“

„Sloboda je i da možemo da puštamo zmajevе?“, prekidaju je deca u pola glasa, glave uvučene među ramena, da ih neko spolja ne bi čuo.

„Naravno. Ali ni to ne možete. Jer je opasno zbog mina... vidite... slobodni smo kada ne moramo da se plašimo za sopstveni život svakog bogovetnog dana“, nastavlja Mâdar.

Šadi se sa sestrom penje stepenicama koje vode do verande i zaustavlja se na pragu. „I ja i Džahan treba da postanemo razumni ljudi“, šapuće da je ne bi čuli sa ulice.

„Dodite, sedite“, poziva ih mama.

„Š-a-d-i“, sriče devojčica, dok komadom uglja ispisuje slova svog imena na zidu u sobi.

„A ovako se piše Dž-a-h-a-n“, objašnjava majka, zatim podiže Šadinu bradu i zagleda joj se u oči.

„Zapamti dobro: kada idemo po hleb ili u kupovinu, ili ako se jednog dana neko pojavi na našim vratima, nemoj nipošto, NIPOŠTO, da pričaš šta radimo ovde!“

Šadi je gleda, vidi strah u majčinim očima, pa skuplja ramena i klima glavom.

Mâdar je miluje po kosi, jezikom kvasi palac, pa joj sa lica čisti trag gline i snažno je mazi po leđima. Koliko god da je uplašena, kada je majka pomiluje po leđima, strah nestaje. Spušta glavu u njeno krilo i uživa u umirujućem dodiru njene ruke, dok je Mâdar nežno ne pomeri, ponovo joj podiže bradu, i smeje se.

„Zar nisi htela da naučiš da čitaš, pišeš i računaš da bi postala razumna osoba?“

Šadi se ne predaje, oslobađa se njene ruke i ponovo spušta glavu u njeno krilo.

„Dobro, dobro. Razumem. Dakle, dečaci i devojčice, kao što vidite, Šadi želi da po svaku cenu ostane uz mene, a mame povremeno moraju da popuste i da se povinuju željama svoje dece.“

Deca se smejulje, jedna starija devojčica se nagingje prema Šadi i počinje da je češka po leđima, druga imitira učiteljicu, stavlja Džahan u svoje krilo i radi to isto. I tako se čas nastavlja.

Iznenada se začuje zvižduk i svi se uznemire.

„Dolaze!“, šapuće Mâdar pokušavajući da uguši strah. Zvižduk je signal za uzbunu ugovoren sa dežurnim učenicom u slučaju da se u uličici pojave talibani.

„Tišina, deco! Da li se sećate šta smo rekli da treba da radite u slučaju uzbune?“

Starija deca klimaju glavom i hitro povlače ka sebi mlađu braću i drugare. Pre svega treba ih učutkati, čak i ako to znači zapušiti im usta.

Šadi se okreće prema Džahan koja, u naručju starije devojčice, žmirka i stavlja ruke na uši. Sada se Šadi ne opire kada je mama odguruje, polako se približava pragu i gleda napolje, prema drvenim vratima u dnu dvorišta. Mâdar trči da otvori prozor na suprotnoj strani sobe. Deca su uvežbana i znaju šta treba da rade: grabe papuče, koje su im uvek nadohvat ruke, i pomažu jedni drugima da se uzveru na prozor i skliznu napolje. Traje čitavu večnost dok se jedan uspne i dođe red na drugog.

Kada se nađu napolju, deca polako puze do zida, uvlače se u rupu koju su njihovi roditelji iskopali za slične situacije, brzo šmugnu kroz komšijino dvorište, pa izbiju u drugu uličicu odakle trče ka kući.

U međuvremenu, Mâdar sklanja duške koji su umotani i nagomilani uza zid u uglu sobe, hvata Šadi, čvrsto je grli i ljubi.

„Slušaj me dobro, Šadi: ti i Džahan morate da živite. Šta god da se desi, ne smete da se predate. Morate da se borite! Ti si još mala, a odgovornost je velika. Ali zapamti moje reči, jednog dana ćeš ih razumeti: morate da živite! Obećaj mi!“

Šadi ne želi da joj se majka obraća na taj način i hvata se za nju sva uzdrhtala, ali je Mâdar hvata za ruke i gura u sklonište iskopano u zidu. Šadi bi želela da nešto kaže, ali pre nego što uspe da bilo šta izgovori, majka snažno gura i njenu sestru u rupu pored nje. Džahan, oblivena znojem, ne ispušta ni glas, već se stiska uz Šadi i zariva joj nokte u meso.

Mâdar pokrivačem i platnima sakriva malu nišu u kojoj su joj kćeri. Šadi čuje zvuk tapiserije koja se odmotava na zidu i duška i jastuka koji padaju preko nje. Kroz minijaturni procep vidi mamu koja hvata pod mišku decu koja su i dalje u sobi i podiže ih prema prozoru.

„Požurite. Pomozi sestri“, šapuće Mâdar jednom dečaku dok mu predaje u ruke devojčicu.

Iznenada se začuje prodoran zvuk, ulazna vrata se otvaraju uz tresak, staklo se lomi u paramparčad, zavesa se kida, a karniša koja ju je držala pada na zemlju zveckajući. Kroz prorez Šadi gleda kako neki čovek uleće u prostoriju. Taliban!

Dvoje dece, dečak i devojčica koji nisu uspeli da pobegnu, viču i plaču. Mâdar staje ispred njih da ih zaštiti. Taliban urla na pašunskom. Šadi vidi drugog talibana koji gura Pedara u kuću. Tata ima ranu na glavi, a bela košulja mu je natopljena krvlju. Pada na kolena, ali ipak pokušava da odgura prema vratima devojčicu koja se krije iza Mâdar. Ali treći taliban velikim koracima ulazi u prostoriju, šutira devojčicu i počinje da puca.

Šadi čvrsto zažmuri, Pedar viče, Mâdar viče, devojčica i dečak viču. Šadi stavlja ruku preko sestrih usta.

Još pucnjeva. Taliban šutira Pedara. Drugi kolje dečaka.

Šadi pokriva prorez rukom da ne bi gledala, ali ipak vidi. Metak pogađa Mâdar a na stomaku, u kojem je beba, haljina počinje da se natapa krvlju.

Mama se okreće prema prorezu, njen beli *kamiz* je mokar i crven, telo joj postaje mlitavo kao prazan džak od pirinča.

Jedan taliban čeprka naokolo, nalazi majčinu knjigu, cepa stranice, baca ih u vazduh, a one na trenutak lete uvis, pa zatim padaju na Mâdar, Pedara, mrtvu decu.

Drugi taliban otvara majčinu metalnu kutiju, vadi pečat i baca sve na zemlju. Prvi taliban hvata tatu za ruke, udaljava ga od majke, spušta se na kolena ispred nje, prevrće po svojim podsuknjama, leže na njeno telo, pravi isprekidane pokrete i dahće.

Drugi i treći rade to isto.

Jedan stavlja majčin veo na glavu.

Smeju se i sedaju nasred sobe, gde su donedavno deca učila da čitaju i pišu. Piju čaj koji je Mâdar skuvala tog jutra, jedu hleb koji je Pedar kupio i jogurt koji je mama napravila od kozjeg mleka.

Tišina je tolika da Šadi čuje njihovo žvakanje i plaši se da bi mogli da čuju njeno disanje i lupanje njenog srca.

Pre nego što će izaći, talibani umotavaju tepih koji je Mâdar istkala, skidaju mrežu za ljuľanje sa greda. Jedan od njih se sprema da strgne sa zida tapiseriju koja skriva njihovo skrovište. Drugi kaŹe: „Pusti tu krpu, idemo!“

3.

Devojčice su gladne, žedne i upiškile su se, ali sve i da nije preplašena, Šadi ne bi nikad uspela da pomeri jastuke i teške dušeke nagurane ispred njihove niše.

Komšije i roditelji ubijene dece ulaze u udžericu, ali Šadi i Džahan ne progovaraju. Kroz prorez Šadi gleda majku dece, ophrvanu bolom, kako se udara u grudi, kuka i plače dok drži u naručju mrtvu ćerkicu i ljulja je napred-nazad, kao da je uspavljuje. Otac stavlja ruke na lice, a zatim skida jaknu da pokrije krvavo lice sina.

Zajedno izvlače nekoliko čaršava iz gomile dušeka, umotavaju tela svoje dece i Mâdar i Pedara, i odnose ih napolje.

Dve sestrice padaju u san, isprepletanih tela, zatim se ponovo bude i piške u *tonban* i suknu. Muče ih glad, žeđ i strah. Sve je mračno i tiho kao smrt. Čuje se samo šuštanje laganog povetarca.

Kada svane, u malu kuću ulaze nepoznata žena i muškarac. „Da dobro razmislimo. Treba da nađemo devojčice.“

Šadi bi želela da viče: ovde smo, u skrovištu u zidu, iza dušeka i jastuka. Ali iz njenog grla ne izlazi nikakav zvuk.

Sledećeg jutra to dvoje se vraćaju. Nose sa sobom veliku korpu i sakupljaju sve što su talibani uništili, razbili, polomili.

Termos, četiri bela emajlirana tanjira iz kojih su jeli, majčinu haljinu, njenu burku, očevu toplu vunenu jaknu, njegovu čojanu kapu.

Žena podiže majčin pečat, pa ga ponovo ispušta na pod. Čovek se približava dušecima i jastucima i pomera ih. Uz ženinu pomoć ih premešta nasred sobe, umotava ih u velike čaršave i izvlači na verandu.

Žena skida tapiseriju sa zida, naglo se zaustavlja. Šadi steže Džahan, i čudi se jer je sestrino telo mlitavo i nepokretno, ali je i sama na izmaku snaga. Skrovište se otvara, muška ruka se oprezno uvlači u nišu, dodiruje joj leđa, pa se povlači, uplašena.

„Izlazi odatle!“, naređuje.

Šadi ne mrda.

Čovek je hvata i izvlači napolje.

Svetlost u prostoriji je toliko jaka da bole oči. Nepoznata žena više, podiže Džahan, protresa je i trčeći je iznosi na verandu. Šadi čuje zvuk vode iz krčaga koju žena sipa u lavor, pa zatim *pljus, pljus* dok poliva leđa i lice njene sestre da bi je probudila.

Muškarac gura Šadi iz kuće, seda pored nje uz glineni zid, i počinje da joj trlja utrnule ruke i noge. Žena izliva malo vode u usta devojčica, kida stari hleb koji je pronašla ko zna gde, umače ga u vodu i daje im da jedu.

Džahan negoduje i hvata se za Šadi.

„Tu sam, malena moja“, Šadi šapuće.

Žena čuči pored nje, a muškarac ustaje, vraća se u kuću i nastavlja da žurno skuplja stvari, pa ponovo izlazi napolje noseći prepunu korpu. Dvoje neznanaca toware hrpu dušeka i jastuka, korpu i devojčice na staru prikolicu koju vuče stari magarac, i kreću na put, ostavljajući iza sebe šljunčani putić da bi se uključili na glavni put.

Pretiče ih automobil, pa kamion, nekoliko biciklista, nekoliko pešaka. Šadi sluša odzvanjanje kopita po asfaltu, *klopete, klopete, klopete*, i škrapanje drvenih točkova na staroj prikolici;

miris tek ispečenog hleba joj ispunjava nozdrve. Sklapaju joj se oči.

Šadi se budi na pamučnom dušek u pored sestre. Dušek miriše na mamu.

„Od sada ćete živeti sa nama“, objavljuje neznanka. „Mi smo vam Čika i Teta, a ova dva dečaka su naši sinovi.“

Prostorija je veoma mala, bez prozora, i smrdi na ustajalo. Kroz rupe na plafonu prejaka svetlost prodire u unutrašnjost poput nezvanog gosta.

Četvrtog dana Čika i Teta uzimaju duške, pokrivače, jastuke, tanjire i sve što su poneli sa sobom i zajedno sa svojim stvarima tovaru na prikolicu, pa uprežu magarca i vraćaju se u kućicu u kojoj su Šadi i Džahan živele sa Mâdar i Pedarom.

„Tako kuća neće dopasti ničijim kandžama“, Čika se pravda i umiruje Šadi tapšući je po glavi.

„Tako je pravedno“, žena potvrđuje. „Staramo se o devojčicama, dakle, imamo pravo da ovde živimo i da ne plaćamo kiriju.“

Kada otvore teška drvena vrata prema dvorištu, Šadi trči prema verandi, hitro se penje uza stepenice i doziva: „Mâdar, Mâdar, vratile smo se.“ Onda se seti svega. Talibana koji puca u majčin stomak. Mame koja se osmehuje ka skrovištu dok pada na zemlju. Osmeha kojim se oprostila od nje. Vidi tamnu fleku na podu, shvata da je to majčina krv i ne može da se suzdrži da ne brizne u plač i drhti kao da joj je hladno, iako je napolju toplo i sunčano.

Podiže pečat koji je taliban bacio na zemlju i koji je i Teta, sada joj se to vraća u sećanje, pogledala na trenutak pa ostavila.

Na dan kada je Džahan stigla na svet, Mâdar joj je objasnila čemu služi. U metalnoj kutiji Šadi nalazi zihernadlu kojom joj ga je mama zakačila na haljinu. Dok izvlači savijeni papir, iz kutije ispada fotografija koju nije nikada ranije videla. Na njoj su Mâdar i Pedar. Stoje, jedno pored drugog, i gledaju

je. Iznenada čuje korake, vraća sve u kutiju i navrat-nanos je sakriva u nišu, ispod praznog džaka od pirinča.

Šadi i Teta sređuju sobu, dok Čika i dečaci unose stvari natrpane na prikolici. Ostavljaju dušeke na verandi jer je dovoljno toplo da se spava na otvorenom.

Šadi mora da pomogne Teti da počisti pod od nabijene zemlje u sobi i na verandi i da opere tragove krvi njene majke, oca i ubijene dece. Zatim je šalju u dvorište da iz povrtnjaka donese zreli paradajz. Zatvara oči i seća se kako je njena majka proveravala koliko su mekani i kako ih je mirisala.

Vraćajući se prema kući, nalazi sasušenu kajsiju, tačno ispod drveta koje je Mâdar posadila zajedno sa narom mnogo pre nego što će se Šadi roditi. Gura voćku u usta i žudno je sisa.

Kada se vrati u kuću, Teta joj uzima iz ruke sitne plodove paradajza i ponovo je šalje napolje da donese jaja iz kokošinjca. Šadi vodi Džahan sa sobom, pljuje izvakanu i omekšalu kajsiju i gura joj je u usta.

„Srećom, talibani nisu odveli sa sobom i naše životinje! Još su tu: koza, ovca i kokoške“, dovikuje Teta.

Šadi bi želela da odgovori: te životinje nisu vaše, već moje majke. Želela bi da kaže da nije nikakva sreća to što su talibani ubili Mâdar i Pedar. Ali ne zna kako, jer su ona i njena sestra tako male, a osoba kojoj bi želela to da kaže je toliko strašna.

„Pomuzi kozu i ovcu“, Teta joj naređuje. „Od tog mleka napraviću sir koji će Čika prodati na kraju uličice zajedno sa jajima, plavim patlidžanom, paradajzom i paprikom iz bašte.“

Tokom narednih dana Čika, uz pomoć jednog komšije, počinje da gradi od gline, koju je Pedar koristio da pravi cigle, još jednu sobu da bi proširio kuću i napravio prostor za ženu, decu, nju i Džahan.

Jednog popodneva joj se na verandi pridružuje komšinica, žena po imenu Širin-Gol. „Jadne devojčice“, govori i miluje ih po kosi. „Nemate pojma šta je život, ne znate ništa ni o čemu.

Sad ste siročad, a to dvoje se prave da su vam rođaci samo da bi vam oteli kuću ispred nosa.“

Šadi je gleda, ali ne razume smisao tih reči. Zato odlučuje da sve zapamti da bi mogla da ih pita kada poraste.

„Hajde, devojčice, dođite ovamo da mi pomognete“, naprasno je prekida Teta, koja čuči pored pumpe za vodu i pere veš.

Pre nego što komšinica ode, Šadi zatvara oči i duboko udiše njen miris, jer podseća na majčin.

„Sviđa mi se tvoj miris“, govori joj. Devojčica odlučuje da sačuva u sećanju i njen topao osmeh.

Šadi i Džahan moraju da se brzo priviknu na novi život. I na to da ih teraju na ulicu da prose. A teško njima ako se vrate kući sa premalo novca! Kada se to desi, lete čuške po potiljku.

„Devojčica je previše porasla. Ne možemo više da je šaljemo na ulicu samu“, Teta se žali jednog dana. „Ako nastavimo tako, talibani će nam pretvoriti život u pakao.“

„A kako ja da nahranim sva ta gladna usta?“, Čika pita, i uskoro kolje ovcu i staje na čošak da prodaje meso. Nedugo zatim prodaje i kozu, staru prikolicu, magarca, skoro sve kokoške i njihove dušeke.

„Vremena su teška“, Teta se pravda. „Ti i Džahan ćete spavati na prostirci.“

„Brišite na spavanje i videćete kako će sve proći“, odgovara im uz čušku po glavi.

Vrlo brzo nemaju da jedu ništa više osim starog hleba, jer je situacija toliko ozbiljna da Teta šalje Šadi da pretura po ruševinama u potrazi za metalom, papirom ili plastikom koje će prodati na bazaru za nekoliko novčića.

„Mâdar mi je zabranila da se motam po ruševinama jer su mine na svakom koraku i mogle bi da me rasprše u hiljadu komadića.“

„Tvoja majka je mrtva, a ulice su pune dece koja rade.“

S obzirom na to da su talibani zabranili devojkama da hodaju ulicom bez pratnje, Teta joj odseca duge crne kovrdže, oblači je u košulje i pantalone koje su omalile njenim sinovima, i šalje je napolje sa malom Džahan, koja je drži za ruku.

Jednog dana Čika se vraća kući i obaveštava ih da su mu talibani dali posao. On i njegovi sinovi radiće u poljima maka, gde će vaditi opijum iz čaura i prodavati ga u Pakistanu i Iranu.

Tako Šadi i Džahan ostaju dugo same sa Tetom. Sada je sve mirnije, opuštenije i retko se desi da ih istuče ili da ih primorava da rade.

Uprkos tome, nedugo zatim, Teta naprasno izjavljuje: „Mislím da ću prodati tebe i tvoju sestru, a novcem koji zaradim kupiću dve lepe žene za svoje sinove.“

Šadi ne zna da li joj je gore da ostane sa njima ili da je prodaju i da završi u nekoj novoj kući. Jedino je brine mogućnost da je razdvoje od Džahan i da je nikad više ne vidi.

Tako veliki broj žena počinje da dolazi da ih procenjuje i opipava kao da su jagnjad na stočnoj pijaci. Proveravaju da li su dovoljno ugojene, dodiruju im kosu, žele da vide čak i usta i zube.

Kada jedna od njih zaviri u Džahanin *tonban*, devojčica počinje da plače i hvata se za sestru. Nijedna, međutim, ne nudi Teti dovoljno novca da bi mogla da plati žene za svoje sinove. Tako se jednog dana momci vraćaju kući zajedno sa ocem, a prati ih jedan taliban. Devojčice bi želele da se sklone na sigurno, ali Čika ih šalje da se sprema i tera ih da čučnu na zemlju pored njegovog starijeg sina, koji više nije dečkić, ali nije još ni odrastao muškarac.

Taliban, Čika i sin se domunđavaju, piju čaj i jedu suvo grožđe. Čika pruža talibanu dve novčanice.

„Da li hoćete da oženite i drugog sina?“, taliban pita. „Već kad sam ovde. Daću ti popust.“

Čika naređuje drugom sinu da sedne pored Džahan. Muškarci se još nešto domunđavaju, piju još čaja, zatim taliban odlazi.

„Sada si ti moja žena, a Džahan je žena mog brata“, stariji sin se obraća Šadi.

„Šta to znači?“, pita devojčica.

„Uskoro ćeš saznati“, izjavljuje Teta.

Od tog trenutka devojčice čiste i rade još više, peru veš, sređuju dve sobe, verandu i dvorište. Zauzvrat, međutim, dobijaju još manje hrane, sve češće su gladne i boli ih stomak. Bilo da je napolju vrućina, da pada kiša ili sneg, Šadi šalju na ulicu, među smeće, da sakuplja plastiku, papir i metal koji će posle preprodati, ili da čisti cipele, da prosi ili da radi bilo šta od čega može nešto da zaradi. A kada ne donese dovoljno novca, ne nastrada samo ona nego i mala Džahan.